

До спеціалізованої вченої ради К 35.052.23
у Національному університеті «Львівська політехніка»,
вул. Князя Романа, 1/3, м. Львів, 79008

В І Д Г У К

офіційного опонента Грицак Христини Михайлівни на дисертацію Лилика Віктора Анатолійовича на тему: «Методика розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми. Задекларована у темі роботи проблематика спонукала автора звернутися до різних галузей права. Вона на зламі, межує із кримінально-процесуальним та доказовим правом, очевидно, кримінальним правом, кримінологією, фінансовим, екологічним та бюджетним правом.

Справді, вже у стратегічному розвитку держави Україна, закладено пріоритетне питання економічної безпеки, зокрема, через призму ефективності функціонування контролюючих, правоохоронних органів та суду.

У контексті сказаного, вважаємо надзвичайно слушним звернення автора саме до питань вироблення сучасних векторів у розслідуванні нецільового використання бюджетних коштів, у тому числі, опосередком використання правопорушниками новітніх комп'ютерних технологій, виведення нових «схем», завдяки залученню висококласних фахівців – фінансистів, економістів, юристів. Відкриваються «нові горизонти» для вмілого маскуванню, приховування слідів, наслідків, спотворення доказів такої протиправної діяльності.

На платформі чинного кримінального процесуального законодавства та з врахуванням науково-технічно-інноваційних досягнень, фундаментальних наукових доробок щодо організаційно-тактичних засад розслідування

нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами – обмаль.

Варто констатувати, що у період подальшого реформування кримінального процесуального законодавства, алгоритм розслідування таких кримінальних правопорушень, організаційно-тактичне забезпечення самого розслідування та залучення оперативних підрозділів до проведення слідчих (розшукових) дій, експертів, зазнали кардинальних, але не у всіх випадках позитивно-результативних, змін.

Таким чином, коректно підтримати прагнення В. А. Лилика стосовно подальших наукових розробок, пошуків у цій сфері.

Відповідність дисертаційної роботи сучасним вимогам науки і практики. Дисертацію виконано з урахуванням положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016 – 2020 роки, Плану заходів МВС України, спрямованих на реалізацію норм Кримінального процесуального кодексу України; у межах науково - дослідної роботи Приватного вищого навчального закладу «Львівський університет бізнесу та права».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Автор правильно визначив мету та завдання дослідження, обрав адекватну та сучасну методику його проведення. Саме тому, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність - не викликають сумніву. Опрацьовано достатню кількість бібліографічних джерел (244 найменування), присвячених тематиці наукового дослідження. При цьому, автор висвітлив стан наукової розробленості проблеми, кругозір, бачення провідних вчених криміналістів, детально проаналізував ступінь їхньої аргументованості, виклав своє, автономне бачення питань.

Дисертаційне дослідження має належну емпіричну базу, яка включає дані анкетування слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України; матеріали вивчення кримінальних проваджень про злочини, передбачені ст.210 КК України, що перебували в провадженні органів

досудового розслідування впродовж 2013 – 2018 років; судову та слідчу практика, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Державної аудиторської служби України, Державної фіскальної служби України за 2013 – 2018 роки.

Таким чином, обґрунтованість і достовірність отриманих дисертантом результатів, висновків та пропозицій забезпечена завдяки використанню широкого кола наукових джерел, емпіричної бази, різноманітних методів наукового і практичного дослідження поставлених завдань.

Наукова новизна положень та висновків, які виносяться на захист, полягає в тому, що робота є однією з перших комплексних монографічних досліджень на основі матеріалів кримінальних проваджень, судових рішень, статистичних даних. Піддано моніторингу сучасний стан розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами. Виокремлено алгоритми дій слідчого залежно від слідчих ситуацій, що виникають під час розслідування нецільового використання бюджетних коштів, задекларовано рекомендації щодо організації та проведення окремих слідчих (розшукових) дій, положення щодо форм використання спеціальних знань під час досудового розслідування, тощо.

Практичне значення одержаних результатів дослідження, полягає в тому, що викладені у дисертації висновки та пропозиції, очевидно, можуть бути використані у практичній діяльності працівників органів досудового розслідування Національної поліції України, а також у науково-дослідній роботі (формують фундамент для подальшого вдосконалення методики розслідування); у навчальному процесі, тощо.

Оцінка змісту дисертації та автореферату. Дисертація має чітку структуру: архітектурно-композиційно складається із вступу, трьох розділів, які містять сім підрозділів; висновків; списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 239 сторінок, із них 183 – основного тексту, 23 сторінки – список використаних джерел, 4 додатки розміщені на 8 сторінках.

Основні положення дисертації ідентично викладені в авторефераті.

Дисертант виконав вимоги, що висуваються МОН України до цього виду наукових праць.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, задачі, об'єкт та предмет, розкрито наукову новизну роботи, її теоретичне і практичне значення, а також форми апробації одержаних результатів.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами» складається з двох підрозділів.

Автором доречно зазначено, що «... на сьогодні економічні потреби людства стали визначальним чинником для генерування різноманітних відходів, які негативно впливають на екологічну ситуацію та стан здоров'я населення. З огляду на це, частина бюджетних коштів обов'язково повинна виділятися на роботу з відходами ...». Зважаючи на це, В. А. Лилик, доволі предметно обстежив відповідну бібліографічну платформу, науково-теоретичні доробки у сфері економіки, державного управління та адміністративного права, кримінального права та кримінології, криміналістики й оперативно-розшукової діяльності.

Погоджуємося, що наукових розробок, які б стосувалися методики розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами, критично недостатньо. Такий стан речей негативно впливає на стратегію протидії цьому явищу.

Взагалі, протидія злочинам у бюджетній сфері повинна фігурувати прима-завданням для забезпечення економічної безпеки держави. На підставі аналізу також законодавства та судово-слідчої практики, до основних елементів криміналістичної характеристики нецільового використання бюджетних коштів, автором віднесено: предмет посягання, особу злочинця, сліди злочину, типові способи вчинення кримінального правопорушення.

Розділ 2 «Організація початкового етапу розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами» складається з трьох підрозділів. За платформу для виділення типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування нецільового використання

бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами, автором запропоновано брати один елемент (обставину події) та наявність інформації з певного джерела. Відповідно, запропоновано загальні та окремі типові версії, які повинен висувати й перевіряти слідчий.

Розглянуто питання планування розслідування таких злочинів та налагодження взаємодії слідчого з іншими суб'єктами процесуальної діяльності, під час якої, він відіграє первинну позицію.

Також проаналізовано способи формування доказової бази, визначено, які невідкладні процесуальні дії слідчому найбільш слушно проводити. Автором акцентовано увагу на особливості, які слідчий повинен врахувати, готуючись до допиту свідка та підозрюваного, описано тактичні прийоми та комбінації, що можуть бути застосовані.

Розділ 3 «Особливості наступного етапу розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами», складається з двох підрозділів, у яких акцентовано увагу на проблемах наступного етапу розслідування, під час якого збирається, формується «доказовий портфель» щодо розслідуваної події. Важливою обставиною, що визначає діяльність слідчого, є наявність підозрюваного, оскільки в такий спосіб визначаються подальші напрями розслідування. Окрім того, що описано типові слідчі ситуації, тактичні завдання слідчого для кожної з них, запропоновано типові слідчі версії, які потребують подальшої перевірки.

У підрозділі 3.2 «Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій на наступному етапі розслідування та використання спеціальних знань» обстежено такі типові ситуації, за виникнення яких проводяться одночасно декілька слідчих дій, запропоновано відповідні тактичні прийоми. Подано алгоритм дій слідчого під час отримання зразків для проведення експертизи.

Під час розслідування нецільового використання бюджетних коштів, вагома роль відводиться фігурі експерта, цінності його спеціальних знань. Від так, піддано аналізу організаційно-тактичні особливості призначення відповідних експертиз.

У **висновках** автором доволі вдало акумульовано більшість теоретико - прикладних узагальнень, запропоновано нові вектори модернізації криміналістичної методики, тощо.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні положення, висновки та пропозиції за результатами дослідження викладено у п'яти наукових статтях у наукових фахових юридичних виданнях (зокрема, одна - у закордонному виданні) та у п'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Висновки і пропозиції, сформульовані у дисертації, переважно знайшли свій еквівалентний виклад у публікаціях з теми дисертації і є внеском дисертанта у розвиток кримінальної процесуальної науки, а також «цінним порадином» для правників сфери криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, звернемо увагу на **окремі дискусійні питання, які, на нашу думку, потребують додаткової аргументації, авторських пояснень під час захисту.**

1. У своїх наступних наукових пошуках, автору було б доцільно звернутися, більше відвести уваги, питанню особливості роботи (із залученням експертів, спеціалістів) – з матеріальними доказовими слідами нецільового використання бюджетних коштів, як-от: банківські виписки, розрахункові платіжні відомості, кошториси, розрахунки, плани використання бюджетних коштів, акти ревізій, аудиторські висновки, електронні документи обліку та, обов'язково, облікові документи так званої «чорної», «сірої» бухгалтерії.

2. До переліку часто вживаних умовних позначень (стор. 17) автор вносить аббревіатуру «КРУ – Контрольно-ревізійне управління» при тому, що воно [управління] вже реорганізоване й перейменоване у Державну аудиторську службу України (ДАС) Постановою Кабінету Міністрів України, від 28 жовтня 2015 р. № 868.

3. Видається не зовсім коректно, правильно, використовувати у тексті термін «бюджетні злочини» (до прикладу, стор. 115 та інші). Загальновизнані, законодавчо закріплені термінологічні звороти: «злочини, пов'язані з

незаконним використанням бюджетних коштів», «злочини у бюджетній сфері», «злочини проти бюджетної системи».

4. Стор. 167 роботи: «Цієї позиції дотримується і більшість опитаних нами респондентів (84 %), які підтримали пропозицію більш детального дослідження подальшого етапу розслідування під час розробки окремої криміналістичної методики» - відсутність посилання, з якого інформаційно-статистичного джерела отримані саме такі дані?

5. Пропозиції (які справді у роботі є) щодо удосконалення кримінального процесуального, про оперативно – розшукову діяльність, бюджетного чи фінансового законодавства – загальноприйнято надсилати офіційно зареєстрованим листом до Верховної Ради України, як правило, у Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. У Додатках до роботи такий документ (офіційна відповідь) не спостерігається. Це посилює б прикладну цінність роботи.

Натомість, вказані зауваження мають здебільшого характер побажань щодо подальшого розвитку, поштовху наукових пошуків або є дискусійними та не знижують, у цілому, достатньо високого рівня і позитивної характеристики дисертаційного дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК.

Дисертація Лилика Віктора Анатолійовича за темою: «Методика розслідування нецільового використання бюджетних коштів, виділених на роботу з відходами», є завершеною, виконаною особисто здобувачем, містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про особистий внесок автора у науку. Дисертація оформлена відповідно до вимог, встановлених пунктами 9, 11 та 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із врахуванням наступних змін та редакції).

Автор - Лилик Віктор Анатолійович, за результатами публічного захисту, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук

Івано-Франківське відділення Управління

виконавчої дирекції Фонду соціального

страхування України в Івано-Франківській області

начальник

Х.М. Грицак